ШЕРХАН МҰРТАЗА АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАРАЗ УНИВЕРСИТЕТІ

«БЕКІТЕМІН»
Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің ректоры, п.ғ.д., профессор
_____ М.Н. Сарыбеков
«__» _____ 2026 ж.

SHERKHAN MURTAZA UNIVERSITY

ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҚТАРЫ МЕН ЗЕРТХАНАЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ

СМЖЕ 4-2-9-2023

Қызмет бабында пайдаланылатын басылым

Тараз 2026 ж

АЛҒЫ СӨЗ

1. **Әзірлегендер** — Ғылым және инновация басқармасының басшысы К.Қ.Шилібек
2. **Келісілді:** — Стратегия, ғылым және халықаралық байланыстар жөніндегі проректор Г.Б. Исабекова
   Сапаны қамтамасыз ету және аккредиттеу басқармасының басшысы А.С. Букутова

3. Университет Ректорының 15.09.2026 жылғы № 02 өкімімен бекітілді және іске қосылды.

МАЗМҰНЫ

1 Қолдану аясы 4
2 Нормативтік сілтемелер 4
2.1 Нормативтік құжаттар 4
3 Негізгі терминдер, қысқартулар және белгілер 4
3.1 Негізгі терминдер 4
3.2 Қысқартулар 5
4 Жауапкершілік және өкілеттіктер 6
5 Жалпы ережелер 6
6 Мақсаты мен міндеттері 6
6.1 Мақсаты 6
6.2 Міндеті 6
7 Негізгі функциялары 7
8 Құрамы 7
9 Жұмысты ұйымдастыру 8
10 Өзгертулер 8
11 Тәуекелдерді басқару 9
12 Қорытынды ереже 10
13 Келісу парағы 11
14 Танысу парағы 12
15 Тарату парағы 13
16 Өзгерістер еңгізу парағы 13

1. ҚОЛДАНУ АЯСЫ

Ереже Ғылыми-зерттеу орталықтары мен зертханаларды құру, қайта ұйымдастыру және тарату, олардың мақсаттары мен міндеттерін айқындау, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жоспарлау және жүргізу, нәтижелерін бағалау, есептілікті қалыптастыру, материалдық-техникалық ресурстарды пайдалану және қызметкерлердің жауапкершілігін белгілеу мәселелеріне қолданылады.

Осы Ереже Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің құрылымдық бөлімшелері, Орталықтар мен зертханалардың басшылары, ғылыми және ғылыми-техникалық қызметкерлері, сондай-ақ олардың қызметіне қатысатын өзге де қызметкерлер үшін міндетті.

Орталықтар мен зертханалардың нақты қызмет ерекшеліктері қажет болған жағдайда олардың жеке ережелерімен, ғылыми жобалардың техникалық тапсырмаларымен және өзге де ішкі құжаттармен нақтыланады.

2. НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

Осы Ережеде Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына, ғылыми және ғылыми-техникалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілерге, Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университетінің жарғысына және ішкі нормативтік құжаттарына сілтемелер пайдаланылады.

Осы Ережені қолдану кезінде нормативтік құқықтық актілердің қолданыстағы редакциясы басшылыққа алынады.

2.1 Нормативтік құжаттар

Орталықтар мен зертханалардың қызметі мынадай құжаттар негізінде жүзеге асырылады:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы;
- Қазақстан Республикасының ғылыми және ғылыми-техникалық қызмет саласындағы заңнамасы;
- Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы заңнамасы – қызмет бағытына қатысты болған жағдайда;
- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілер;
- санитариялық-эпидемиологиялық талаптар;
- өрт қауіпсіздігі талаптары;
- Университеттің жарғысы;
- Университеттің стратегиялық және даму жоспарлары;
- ғылыми және ғылыми-техникалық жобаларды орындау жөніндегі құжаттар;
- Университеттің ішкі нормативтік және ұйымдастырушылық-өкімдік құжаттары;
- осы Ереже.

3 НЕГІЗГІ ТЕРМИНДЕР, ҚЫСҚАРТУЛАР ЖӘНЕ БЕЛГІЛЕР

3.1 Негізгі терминдер

Осы Ережеде мынадай негізгі терминдер пайдаланылады:

Ғылыми-зерттеу орталығы – белгілі бір ғылыми бағыт бойынша іргелі және/немесе қолданбалы ғылыми зерттеулерді ұйымдастыратын және жүзеге асыратын Университеттің құрылымдық бөлімшесі.

Зертхана – ғылыми зерттеулерді, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарды, сынақтарды, талдауларды және зерттеу нәтижелерін алуды қамтамасыз ететін құрылымдық бөлімше.

Ғылыми-зерттеу жұмысы – жаңа білім алуға, ғылыми мәселелерді шешуге, ғылыми нәтижелерді қалыптастыруға және оларды практикалық мақсаттарда пайдалануға бағытталған қызмет.

Ғылыми жоба – нақты ғылыми міндеттерді шешуге бағытталған, мақсаты, міндеттері, әдістемесі, орындау мерзімдері, ресурстары және күтілетін нәтижелері белгіленген ғылыми-зерттеу жұмыстарының кешені.

Ғылыми нәтиже – ғылыми зерттеу барысында алынған және ғылыми маңызы бар жаңа білім, әдістеме, технология, модель, деректер, ғылыми жарияланым, патент, есеп немесе өзге де нәтиже.

Зертханалық зерттеу – белгіленген әдістемелер мен талаптарға сәйкес зертханалық жағдайда жүргізілетін зерттеу, талдау, өлшеу немесе сынақ.

Зертханалық жабдық – ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарды жүргізуге арналған аспаптар, құрылғылар, машиналар, қондырғылар және басқа да техникалық құралдар.

Ғылыми қызметкер – ғылыми және ғылыми-техникалық қызметті жүзеге асыратын қызметкер.

Ғылыми-зерттеу инфрақұрылымы – ғылыми зерттеулерді жүргізуге қажетті ғимараттар, зертханалар, жабдықтар, ақпараттық ресурстар және өзге де материалдық-техникалық құралдардың жиынтығы.

3.2 Қысқартулар

Осы Ережеде мынадай қысқартулар пайдаланылады:

- **ҒЗО** – ғылыми-зерттеу орталығы;
- **ҒЗЖ** – ғылыми-зерттеу жұмысы;
- **ҒТЖ** – ғылыми-техникалық жұмыс;
- **ҒЗТКЖ** – ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар;
- **ТТ** – техникалық тапсырма;
- **ТҚ** – техникалық құжаттама;
- **ҚР** – Қазақстан Республикасы;
- **Ұйым** – [Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз университеті].

4. ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІКТЕР

4.1 Орталықтар мен зертханалардың жалпы қызметін басқару Университет басшысына немесе оның бұйрығымен осы функциялар жүктелген тұлғаға жүзеге асырылады.

4.2 Орталық немесе зертхана басшысы:

- бөлімшенің қызметін ұйымдастырады және оған басшылық жасайды;
- ғылыми-зерттеу жұмыстарының жоспарларын әзірлеуді және орындалуын қамтамасыз етеді;
- қызметкерлер арасында міндеттерді бөледі;
- ғылыми жобалардың белгіленген мерзімдерде және талаптарға сәйкес орындалуын бақылайды;
- зерттеу нәтижелерінің сапасы мен дұрыстығын қамтамасыз етеді;
- зертханалық жабдықтардың дұрыс және қауіпсіз пайдаланылуын ұйымдастырады;
- есептіліктің уақытылы дайындалуын қамтамасыз етеді;
- еңбек қауіпсіздігі, өрт қауіпсіздігі және санитариялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді.

4.3 Ғылыми және ғылыми-техникалық қызметкерлер өздеріне жүктелген ғылыми-зерттеу жұмыстарын сапалы және белгіленген мерзімде орындауға жауапты.

4.4 Зертхана қызметкерлері зерттеу әдістемелерінің, жабдықтарды пайдалану тәртібінің, қауіпсіздік талаптарының және ішкі құжаттардың сақталуына жауап береді.

4.5 Қызметкерлер өздерінің қызметтік міндеттерін орындау кезінде алынған қызметтік, ғылыми, коммерциялық және өзге де заңмен қорғалатын ақпараттың құпиялылығын сақтауға міндетті.

4.6 Өкілеттіктер мен жауапкершілік қызметкерлердің лауазымдық нұсқаулықтарында, еңбек шарттарында және Университеттің ішкі құжаттарында нақтыланады.

5. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

5.1 Орталықтар мен зертханалар Университеттің ғылыми, білім беру, инновациялық және/немесе өндірістік қызметінің тиісті бағыттарын дамыту мақсатында құрылады.

5.2 Орталықтар мен зертханалар өз қызметін заңдылық, ғылыми объективтілік, адалдық, кәсібилік, тиімділік, академиялық адалдық және зерттеу нәтижелерінің сапасы қағидаттары негізінде жүзеге асырады.

5.3 Орталықтар мен зертханалардың құрылуы, қайта ұйымдастырылуы және таратылуы Ұйымның белгіленген тәртібіне сәйкес жүзеге асырылады.

5.4 Орталықтар мен зертханалардың қызмет бағыттары олардың құрылуы туралы шешімде және тиісті ережелерде айқындалады.

5.5 Орталықтар мен зертханалар өз қызметінде ғылыми зерттеулердің заманауи әдістері мен технологияларын, ақпараттық ресурстарды және тиісті ғылыми инфрақұрылымды пайдаланады.

6. МАҚСАТЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

6.1 Мақсаты

Орталықтар мен зертханалардың негізгі мақсаты – басым ғылыми бағыттар бойынша сапалы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, жаңа ғылыми білім мен практикалық нәтижелер алу, ғылыми әлеуетті дамыту және зерттеу нәтижелерін білім беру, инновациялық және практикалық қызметке енгізуге ықпал ету.

6.2 Міндеттері

Орталықтар мен зертханалардың негізгі міндеттері:

- ғылыми зерттеулердің басым бағыттарын іске асыру;
- іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу;
- ғылыми жобаларды әзірлеу және іске асыру;
- ғылыми және ғылыми-техникалық кадрларды даярлау және олардың кәсіби дамуына жағдай жасау;
- ғылыми зерттеулердің әдістемелік базасын жетілдіру;
- заманауи зерттеу әдістері мен технологияларын енгізу;
- ғылыми нәтижелерді жариялау және тарату;
- ғылыми нәтижелерді практикалық қызметке енгізуге жәрдемдесу;
- ғылыми-зерттеу инфрақұрылымын тиімді пайдалану;
- отандық және шетелдік ғылыми ұйымдармен ынтымақтастықты дамыту;
- ғылыми жобаларға гранттық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруды тартуға қатысу;
- зияткерлік меншік объектілерін қалыптастыру және қорғауға жәрдемдесу.

7. НЕГІЗГІ ФУНКЦИЯЛАРЫ

Орталықтар мен зертханалар мынадай негізгі функцияларды жүзеге асырады:

1. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының перспективалық және жылдық жоспарларын әзірлеу.
2. Ғылыми жобаларды орындау.
3. Зертханалық зерттеулер мен эксперименттер жүргізу.
4. Ғылыми деректерді жинау, өңдеу, сақтау және талдау.
5. Зерттеу нәтижелерінің дұрыстығы мен қайталанымдылығын қамтамасыз ету.
6. Ғылыми есептер, мақалалар, баяндамалар, әдістемелік материалдар және басқа да ғылыми өнімдерді дайындау.
7. Ғылыми конференцияларға, семинарларға, форумдарға және басқа да ғылыми іс-шараларға қатысу.
8. Ғылыми-зерттеу жабдықтарын тиімді пайдалану және олардың техникалық жарамдылығын қамтамасыз ету.
9. Ғылыми зерттеулердің материалдық-техникалық базасын жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізу.
10. Ғылыми және ғылыми-техникалық кадрлардың біліктілігін арттыруға қатысу.
11. Білім алушыларды ғылыми-зерттеу жұмыстарына тарту.
12. Ғылыми ұйымдармен, жоғары оқу орындарымен, кәсіпорындармен және басқа да ұйымдармен ғылыми ынтымақтастықты дамыту.
13. Ғылыми зерттеулер нәтижелерін коммерцияландыруға және практикалық қызметке енгізуге қатысу.
14. Ғылыми зерттеулер барысында алынған ақпарат пен құжаттаманың сақталуын қамтамасыз ету.

8. ҚҰРАМЫ

9.1. Орталықтар мен зертханалардың құрылымы олардың қызмет бағыттарына, ғылыми жобалардың көлеміне және Университеттің штаттық құрылымына сәйкес айқындалады.

9.2. Орталық немесе зертхана құрамына:

- басшы;
- бас/жетекші ғылыми қызметкерлер;
- ғылыми қызметкерлер;
- инженерлік-техникалық қызметкерлер;
- зертхана мамандары;
- зертханашылар;
- әкімшілік және техникалық персонал енгізілуі мүмкін.

9.3. Орталықтар мен зертханалардың штат саны Университеттің штаттық құрылымына және бекітілген штат кестесіне сәйкес белгіленеді.

9.4. Қызметкерлердің біліктілік талаптары тиісті лауазымдарға қойылатын талаптармен және Университеттің ішкі құжаттарымен айқындалады.

9. ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

9.1. Орталықтар мен зертханалардың жұмысы перспективалық, жылдық және қажет болған жағдайда айлық/тоқсандық жоспарлар негізінде ұйымдастырылады.

9.2. Ғылыми-зерттеу жұмыстары бекітілген ғылыми жобаларға, жоспарларға, техникалық тапсырмаларға және зерттеу бағдарламаларына сәйкес жүргізіледі.

9.3. Әрбір зерттеу жұмысы бойынша оның мақсаты, міндеттері, әдістері, орындау мерзімі, жауапты орындаушылар және күтілетін нәтижелері айқындалады.

9.4. Зертханалық зерттеулер белгіленген әдістемелерге, стандарттарға, техникалық регламенттерге және қауіпсіздік талаптарына сәйкес жүргізіледі.

9.5 Зерттеу барысында алынған бастапқы деректер, зертханалық журналдар, хаттамалар, өлшеу нәтижелері және басқа да материалдар белгіленген тәртіппен тіркеледі және сақталады.

9.6. Орталықтар мен зертханалар орындалған жұмыстар бойынша есептілікті Университет белгілеген мерзімдерде ұсынады.

9.7. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері ғылыми жарияланымдар, есептер, патенттер, бағдарламалық өнімдер, технологиялар, әдістемелер, деректер базалары және басқа да нәтижелер түрінде ресімделуі мүмкін.

9.8. Зерттеу нәтижелерін жариялау, пайдалану және енгізу кезінде зияткерлік меншік құқықтары, авторлық құқық және құпия ақпаратты қорғау талаптары сақталады.

9.9. Орталықтар мен зертханалардың қызметін бақылау Университеттің белгіленген тәртібіне сәйкес жүзеге асырылады.

10. ӨЗГЕРТУЛЕР

10.1 Осы Ережеге өзгерістер мен толықтырулар Университеттің ішкі нормативтік құжаттарын қабылдау тәртібіне сәйкес енгізіледі.

10.2 Ережеге өзгерістер енгізуге:

- Қазақстан Республикасының заңнамасындағы өзгерістер;
- Университеттің құрылымдық немесе ұйымдастырушылық өзгерістері;
- ғылыми-зерттеу қызметінің бағыттарының өзгеруі;
- Орталықтар мен зертханалардың функцияларының өзгеруі;
- ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару нәтижелері

негіз болуы мүмкін.

10.3 Өзгерістер мен толықтырулар бекітілген күннен бастап, егер оларды бекіту туралы құжатта өзгеше мерзім көрсетілмесе, қолданысқа енгізіледі.

10.4 Ереженің жаңа редакциясы бекітілген жағдайда бұрынғы редакция өзінің күшін жояды.

11. ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ

11.1 Орталықтар мен зертханалардың қызметінде ғылыми, қаржылық, операциялық, техникалық, ақпараттық және қауіпсіздік тәуекелдері ескеріледі.

11.2 Негізгі тәуекелдерге:

- ғылыми жобалардың белгіленген мерзімде орындалмауы;
- зерттеу нәтижелерінің жоспарланған көрсеткіштерге сәйкес келмеуі;
- зертханалық жабдықтардың істен шығуы;
- материалдық ресурстардың жеткіліксіздігі;
- зерттеу деректерінің жоғалуы немесе бұрмалануы;
- еңбек қауіпсіздігі талаптарының бұзылуы;
- ғылыми және зертханалық жұмыстардың сапасының төмендеуі;
- зияткерлік меншік құқықтарының бұзылуы;
- құпия ақпараттың жария болуы жатады.

11.3 Тәуекелдерді басқару мақсатында Орталықтар мен зертханалар:

- тәуекелдерді жүйелі түрде анықтайды және бағалайды;
- тәуекелдердің алдын алу және төмендету жөніндегі шараларды әзірлейді;
- жабдықтардың техникалық жай-күйін бақылайды;
- зерттеу деректерінің резервтік көшірмелерін және сақталуын қамтамасыз етеді;

- қауіпсіздік талаптарының орындалуын бақылайды;
- анықталған тәуекелдер мен инциденттер туралы белгіленген тәртіппен хабарлайды.

11.4 Тәуекелдерді басқаруға жауапты тұлғалар Орталықтың немесе зертхананың басшысы және өз құзыреті шегінде тиісті қызметкерлер болып табылады.

12. ҚОРЫТЫНДЫ ЕРЕЖЕ

12.1 Осы Ереже бекітілген күннен бастап күшіне енеді.

12.2 Осы Ереженің талаптарын орындау Орталықтар мен зертханалардың барлық қызметкерлері үшін міндетті.

12.3 Осы Ережеде реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына, Университеттің жарғысына және басқа да ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес шешіледі.

12.4 Осы Ереженің талаптарын бұзған тұлғалар Қазақстан Республикасының заңнамасына және Университеттің ішкі құжаттарына сәйкес жауапты болады.

12.5 Ереже белгіленген тәртіппен қайта қаралады және қажет болған жағдайда жаңартылады.

13. КЕЛІСУ ПАРАҒЫ

Қызметі	Аты-жөні	Қолы	Күні
Келісілді:			
Ғылым және инновация басқармасының басшысы	К.Қ. Шилібек		
Стратегия, ғылым және халықаралық байланыстар жөніндегі проректоры	Г.Б. Исабекова		
Сапаны қамтамасыз ету және аккредиттеу басқармасының басшысы	А.С. Букутова		

14. ТАНЫСУ ПАРАҒЫ

Қызметі	Аты-жөні	Қолы	Күні

15. ТАРАТУ ПАРАҒЫ

р/н	Дана нөмірі	Берілген күні	Құрылымдық бөлім	Берілді (Аты-жөні, тегі, қолы)	Алды (Аты-жөні, тегі, қолы)
1	3	4	5	6	7

16. ӨЗГЕРІСТЕР ЕНГІЗУ ПАРАҒЫ

р/н	Бөлім №	Парақ №	Енгізу күні	Негіздеме	Өзгерістер	Қолы
1	2	3	4	5	6	7